

Mısırlı Şair ‘Azîz Abâze’nin Leyle ve Leyle Şiirinde Hüzün Teması **The Theme of Sadness in the Poem *Layla wa Layla* by the Egyptian Poet** **‘Azîz Abâza**

Sevda ÇETİN*

Öz

Hüzün, insanın varoluşunun temel duygulardan biridir ve yaşam süreci boyunca farklı şekillerde kendini gösterir. Çaresizlik, üzüntü, keder ve umutsuzluk gibi yoğun duyguları içeren bu durum, insanın iç dünyasında derin ve kalıcı izler bırakabilir. Bazen bir kaybın ardından ortaya çıkan hüznün, bazen de insanın anlam arayışıyla ve hayatla kurduğu ilişki üzerinden biçimlenir. Hüznün, yalnızca bireysel bir duygu değil, aynı zamanda insanın varoluşsal sorgulamalarına eşlik eden derin ve içsel bir tecrübedir. Bu yoğun duygunun ifadesinde en etkili alanlardan biri ise edebiyattır. Edebiyat özellikle şiir aracılığıyla, bireyin iç dünyasında yaşadığı hüznün, özlem ve yalnızlık gibi karmaşık duyguları anlamlandırmasına ve estetik bir biçimde ifade etmesine olanak tanır. Bu yönüyle edebiyat yalnızca bir anlatım aracı değil, aynı zamanda duygulara anlam ve sanatsal boyut kazandıran bir deneyim alanıdır. Şairlik ise duygusal derinlik ve içsel duyarlılık gerektirdiğinden hüznün teması şiir türünde en çok işlenen ve en güçlü şekilde karşılık bulan temalardan biri hâline gelmiştir. Arap edebiyatında şiir ve şair tüm dönemlerde merkezî bir rol oynamıştır. Klasik dönemde şairler yalnızca estetik yaratıcılar değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı taşıyan, değerleri şekillendiren ve hatta toplumun düşünsel yönüne tesir eden kişiler olmuşlardır. Bu durum sadece klasik dönemle sınırlı kalmamış modern dönemde de devam etmiş; serbest şiir ve mensur şiir gibi yeni biçimlerin ortaya çıkmasıyla birlikte şiirsel ifade biçimleri çeşitlenmiş, bireysel duyguların daha özgürce dile getirildiği bir dönüşüm başlamıştır. Bu dönüşüm, hüznün temasının şiirde ele alınışını hem biçimsel hem de içerik açısından zenginleştirmiştir. Modern Arap edebiyatında hüznün konusunu ele alan şairlerden biri de Mısırlı şair ‘Azîz Abâze’dir. ‘Azîz Abâze, eşini kaybettikten sonra çok sayıda geçmişe özlem ve hüznün temalı şiirler kaleme almıştır. Abâze, yaşadığı kişisel trajedilerin etkisiyle şiirlerinde yoğun duygulara yer vermiştir. Şairin *Ennât Hâ’ire* isimli şiir divanında hüznün duygusunun çok baskın olduğu görülmüştür. Divanda yer alan hüznün temalı şiirlerden biri de şairin karısına yazdığı *Leyle ve Leyle*’dir. Şair, hüznün temasının ağır bastığı bu şiirinde eşine karşı hissettiği duyguları açıkça ifade etmiştir. ‘Azîz Abâze’nin *Leyle ve Leyle* adlı şiiri, hüznün temasının şiirsel bir ağıt formunda nasıl işlendiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, çağdaş Arap edebiyatının dikkat çeken isimlerinden biri olan ‘Azîz Abâze’nin hayatına kısaca yer verilmiş ve *Leyle ve Leyle* adlı şiiri tematik açıdan incelenmiş, özellikle şiirde öne çıkan hüznün duygusunun izleri araştırılmıştır. Şairin bireysel deneyimlerinden yola çıkarak kaleme aldığı bu şiir, biçimsel yönleriyle değil duygusal ve anlam boyutuyla ele alınmıştır. Çalışmada, şairin *Leyle ve Leyle* şiirinde hüznün temasını nasıl ele aldığı, başta tematik olmak üzere zaman zaman teknik açıdan da analiz edilerek değerlendirilecektir. Böylece hem şairin yaşadığı bireysel acı hem de bu acının sanatsal ifadeye dönüşüm süreci incelenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap edebiyatı, Arap şiiri, ‘Azîz Abâze, *Ennât Hâ’ire*, *Leyle ve Leyle*, Hüzn

Abstract

Sadness is one of the fundamental emotions of human existence and manifests itself in different ways throughout the course of life. This state, which includes intense emotions such as helplessness, grief, sorrow, and hopelessness, can leave deep and lasting marks on a person’s inner world. Sometimes sadness arises after a loss, and sometimes it takes shape through a person’s search for meaning and their relationship with life. Sadness is not merely an individual emotion but also a profound and internal experience that accompanies existential questioning. One of the most effective mediums for expressing this intense emotion is literature. Literature, particularly through poetry, enables individuals to make sense of and aesthetically express complex emotions such as sadness, longing, and loneliness experienced within their inner world. In this sense, literature is not merely a means of expression, but also an experiential realm that imbues emotions with meaning and artistic

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı, s.yaslak@alparslan.edu.tr. Orcid: 0000-0002-3725-2266.

Bu çalışma, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC 4.0) ile lisanslanmıştır. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0). <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

dimension. Since poetry requires emotional depth and inner sensitivity, the theme of sadness has become one of the most frequently explored and powerfully resonant themes in the genre. Poetry and poets have played a central role in Arabic literature throughout all periods. In the classical period, poets were not only aesthetic creators, but also figures who carried social memory, shaped values, and even influenced the intellectual direction of society. This situation did not remain limited to the classical period but continued into the modern period; with the emergence of new forms such as free verse and prose poetry, poetic forms of expression diversified, and a transformation began in which individual emotions were expressed more freely. This transformation enriched the treatment of the theme of sadness in poetry in terms of both form and content. One of the poets who addressed the theme of sadness in modern Arabic literature is the Egyptian poet 'Azîz Abāza. After losing his wife, 'Azîz Abāza wrote numerous poems on the themes of nostalgia and sadness. Abāza incorporated intense emotions into his poems, influenced by the personal tragedies he experienced. The poet's collection of poems, *Ennât Hā'ira*, is dominated by feelings of sadness. One of the poems on the theme of sadness in the collection is *Layla wa Layla*, which the poet wrote to his wife. In this poem, where the theme of sadness prevails, the poet clearly expresses his feelings towards his wife. 'Azîz Abāza's poem *Layla wa Layla* reveals how the theme of sadness is treated in a poetic elegy. In this study, the life of 'Azîz Abāza, one of the prominent figures of contemporary Arabic literature, is briefly discussed, and his poem *Layla wa Layla* is examined thematically, with a particular focus on the traces of the emotion of sadness that stand out in the poem. This poem, written based on the poet's personal experiences, is analyzed not in terms of its formal aspects but in terms of its emotional and semantic dimensions. The study will evaluate how the poet addresses the theme of sadness in his poem *Layla wa Layla*, analyzing it thematically and, at times, technically. In this way, both the poet's personal pain and the process of its transformation into artistic expression will be examined.

Keywords: Arabic literature, Arabic poetry, 'Azîz Abāza, *Ennât Hā'ira*, *Layla wa Layla*, sadness

Giriş

İnsanın duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini yansıtan edebiyatın temel malzemesi insandır. Bu nedenle insanı anlatan her şey, edebiyatın konusudur denilebilir. Edebiyatçılar öykü, roman ve şiir gibi edebî türlerde farklı temaları farklı duygularla işlemişlerdir. Özellikle şiir, duyguları ifade etmede etkili bir rol oynamıştır. Pek çok şairin şiirlerinde ele alınan temaların başında hüznün geldiği görülür. “Hüzün” kelimesi Arapça kökenli olup (ح - ز - ن) *h-z-n* kökünden gelmektedir. Bu kelime içinde ayrılık, yalnızlık, ölüm, hastalık gibi pek çok kavramı barındırır.

Neşe ve mutluluk kavramlarının zıt anlamı olan hüznün, insani duyguların ve içgüdüsel hislerin bir biçimidir. (Âişe & Sâliha, 2019, s. 4) Hüznün duygusunda, gönül üzgünlüğü vardır. Bu nedenle bu duygu, birçok neden sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri, şairi depresyona ve yalnızlığa iten zorlayıcı bir etkenin sonucu olarak ortaya çıkan psikolojik yabancılaşmadır. Bir diğeri ise, ölüm nedeniyle duyulan hüznüdür. Hüznün denilince akla ilk olarak ölümle sonuçlanan ayrılık gelir. Şairlerin ağıtlarının çoğu bu türdendir. Bu türde, bireysel ve kişisel bakış açısı, toplumsal ve insani bakış açısından daha fazla yankı bulur. Bu deneyimlerin başarısı, şairin şiirlerinde okuyucusunun duygularına dokunacak şekilde ortaya koyduğu insani anlamlarla ölçülür. Bu tür örneklerin ustalığı, trajediyi bizzat yaşamakta yatar. Çünkü trajediyi yaşamakla onu fark etmek arasında büyük bir fark vardır. Aynı şekilde, üzgün olmakla üzüntünün anlamını bilmek arasında da fark vardır. Bulanık bir bakış açısı ile berrak bir farkındalık arasında, varlık; gözle görülen bir gerçeklik ile tümüyle idrak edilen bir bilinç arasında gidip gelir. (el-Huseynî, 2014, s. 352) Bu bağlamda, hüznü yaşamanın, bu duygunun içinde yer almanın derin ve yıpratıcı bir süreç olduğu söylenebilir.

Hüznün temalı şiirler, Arap şiirinde önemli bir yer tutmuştur. Hüznün, düşünsel bir olgu olarak çağdaş Arap şairlerinin yaşadığı varoluşsal deneyimlere dayanmaktadır. Şairlerin, içinde bulundukları gerçekliğin şartlarını mantıksal olarak kabul edememeleri, bu duruma karşı gerçek bir sarsıntı ve travma yaşamaları, onları derin bir hüzne sürüklemiştir. Bu da yaşadıkları durumun doğrudan bir sonucudur. Şüphe yok ki, çağdaş Arap şairleri birçok faktörden etkilenmiştir ve bu da modern Arap şiirinde hüznün olgusunun yaygınlaşmasına yol açmıştır. İnsani benliğin acıları ve içsel parçalanmışlığı, ruhsal olarak dış dünyanın

gerçekliğiyle uyum sağlayamaması, şairlerin bu sınırsız varoluş içinde yönsüz ve kaybolmuş hissetmesine neden olmuştur. (ez-Zehrâ', 2022, s. 139) Şairlerin şiirlerinde hüznün temasına yer vermesi, sadece bireysel bir duygu değil aynı zamanda dış dünyanın etkilerinin birer yansıması olarak değerlendirilebilir.

İsyan, acı, inleme, akşam, kara bulutlar, ölüm gibi ifadeler ve sevgi soğukluğu, vatan hasreti, arkadaşlara ağıt gibi hüznü tetikleyebilecek bazı durumlar modern Arap şiirinde sıkça yer almıştır. Nâzik el-Melâ'ike, Bedr Şâkir es-Seyyâb, Salâh Abdu's-Sabûr, Ahmed Abdu'l-Mu'tî Hicâzî gibi isimlerin eserlerinde hüznün duygusu yoğun bir şekilde hissedilmiştir. Salâh Abdu's-Sabûr, hüznün aracılığıyla gurbet deneyimini şiirine taşımayı başarmıştır. Abdu'l-Mu'tî Hicâzî ise şehir hayatı ve bireysel yabancılaşma deneyimi üzerinden hüznün duygusuna dikkat çekmiştir. Bedr Şâkir es-Seyyâb ile birlikte ise modern Arap şiirinde hüznün, ölüm tecrübesi ve karşılıksız aşkın verdiği sarsıntıyla trajik doruk noktasına ulaşmıştır. (ez-Zehrâ', 2022, ss. 139-140) Yukarıdaki bilgilere dayanarak Arap şairlerin, şiirlerinde hüznün temasına farklı biçimlerde ve farklı nedenlerle yer verdiğini söylemek mümkündür.

Arap şiirinde hüznün konusunu işleyen şairlerden biri de duygularını açık ve anlaşılır bir şekilde kelimelere dökmeyi başaran ve duygusal bir şair olan Mısırlı 'Azîz Abâze 'dir. 'Azîz Abâze, *Ennât Hâ'ire* (أنات حائرة) adlı divanında bulunan *Leyle ve Leyle* şiirinde kaybettiği eşine duyduğu özlemi, hüznü bir şekilde anlatmıştır. Şair, hüznünü anlatma yolunu, etkileyici bir şiir türü olan mersiye kullanarak seçmiştir. Mısırlı şair 'Azîz Abâze, *Leyle ve Leyle* adlı şiirinde hüznün temasını, yaşadığı bir kayıp üzerinden ele almıştır. Bu çalışmanın ilk bölümünde şairin hayatına dair bilgilere yer verilmiş, ikinci bölümde ise şairin *Leyle ve Leyle* adlı şiiri, tercümesiyle birlikte çözümlemeye tabi tutularak şiirde baskın olan hüznün konusunun duygusal boyutu tematik olarak değerlendirilmiştir.

'Azîz Abâze (1898-1973)

Tam adı 'Azîz bin Muhammed bin Osmân Abâze'dir. 'Azîz Abâze edebiyat, dil ve hukuk alanlarında tanınmış Mısırlı bir şairdir. 1898 yılında Mısır'ın Şarkıyye iline bağlı Minyâ el-Kamah'ın er-Rub'imâyye köyünde dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Medresetu'n-Nâsiriyye'de da tamamlamış; lise öğrenimine Şubrâ'daki Medresetu't-Tevfikiyye ve Medresetu's-Sa'îdiyye'de devam etmiştir. Daha sonra Kahire Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiş ve 1923 yılında buradan mezun olmuştur. (el-Huseynî, 2014, s. 350; 'Azîz Abâze, t.y.) Yirmi beş yaşında hukuk fakültesinden mezun olan 'Azîz Abâze, iki yıl Vahîb Dûs Bey isimli birinin hukuk bürosunda avukatlık stajı yapmış, sonrasında Ğarbiyye vilayetinde savcı yardımcılığı ve savcılık görevlerinde yer almıştır. Hukuk kariyerinin ardından siyasi hayata atılarak 1929 yılında Mısır Temsilciler Meclisi'ne üye olarak seçilmiş, Mısır'da çeşitli idari görevlerde bulunmuştur. İçişleri Bakanlığı'nda Kişisel Kimlik Araştırmaları Müdürü olarak görev yapmış; 1935 yılında el-Behîre vilayeti vali yardımcılığına, 1938'de ise sırasıyla el-Kaliyûbiyye, Feyyûm ve Behîre'ye vali olarak atanmıştır. Temmuz Devrimi'nden önce, 1936 yılında milletvekili olarak seçilmiştir. Aynı yıl Vefd Partisi'nin İngilizlerle imzaladığı 1936 Antlaşması'na karşı çıkan isimlerden biri olmuştur. 1942 yılında Bûr Sa'id'de vali ve askerî vali görevlerinde yer almıştır. Daha sonra Asyût Valisi olarak göreve getirilmiş ve bu görevde üç yıl kalmıştır. Bu dönemde kendisine "Paşa" unvanı verilmiştir. 1947 yılında Şura Meclisi üyeliğine seçilmiş; Kahire'nin Dokkî semtine yerleşerek çeşitli şirketlerin yönetim kurullarında görev almıştır. Ardından Senato, Arap Dili Akademisi ile Irak Bilim Akademisi'ne üye olarak atanmıştır. 1963 yılında edebiyat dalında Devlet Onur Ödülü'nü kazanmıştır. (el-Huseynî, 2014, s. 350, 2010, s. 221) Yukarıdaki bilgiler ışığında, edebi kişiliğiyle siyaseti bir arada yürütmeyi başaran şairin, Arap edebiyatında çok yönlü bir portre çizdiğini söylemek mümkündür.

Azîz Abâze, özellikle “Emîru’ş-Şu‘arâ” (Şairlerin Emiri) lakabıyla tanınan Mısırlı Türk şair Ahmed Şevkî’nin 1869–1932) (el-Hakk, 2016, s. 245) (Arap manzum tiyatrosu alanındaki mirasçılardan biri olarak kabul edilmektedir. ‘Azîz Abâze, Mısırlı şairler arasında Hâfız İbrahim ve Ahmed Şevkî gibi isimlerin ardından Mısır şiirinde önemli bir yere sahip olan ikinci kuşağın önemli bir temsilcisidir. (el-Meyserî, 2024, s. 9) 1943 yılında ilk oyunu *Kays ve Lubnâ*’yı çıkaran Abâze’nin birkaç manzum tiyatrosu vardır. Şair, *Kays ve Lubnâ* isimli tiyatro oyununu roman tarzında değil aynı vezin, aynı kafiye ve aynı kelime yapılarına bağlı kalarak şiir tarzında kaleme almıştır. Olaylar Kays ve Lubnâ diye bilinen iki aşık etrafında geçer. (İyd, t.y., s. 1110) Şair, 1943 yılında *Ennât Hâ’ire* isimli bir şiir divanı çıkarmıştır. Divan başından sonuna kadar ilk eşi ve çocuklarının annesi için yazılan bir ağıttan oluşmaktadır. (2010, s. 221) Şair, eşinin kaybından derin şekilde etkilenmiştir; bu durum eserlerinin büyük bir bölümünde açıkça görülmektedir. ‘Azîz Abâze eşini kaybetmiş ve karısını yakıcı ve acı dolu bir şekilde ağıtlarla anmıştır. Şair, kaleme aldığı *Ennât Hâ’ire* şiiri hakkında şöyle der:

“*Ennât Hâ’ire* konusuyla ruhuma derinden bağlı bir eserdir. Tek bir konuyu işleyen ve halkaları birbirine bağlı bir duyguyu yansıtır. Bu şiir, hissettiğim ve sonra yitirdiğim bir durumun ifadesidir. Gerçekten de hayatım böyle idi ve bu divanda onu anlattım. İçine döktüğüm tüm duygular karanlık ve hüznün doluydu. Gerçekten de (bu mısralar) içimin derinliklerinden çıkan inlemelerdir.” (el-Meyserî, 2024, s. 9) Bu şiir, hem konusu hem de dramatik şiir diliyle, sahnede sunulan tiyatro anlatımının en iyi örneklerinden biri olarak değerlendirilmiştir. ‘Azîz Abâze, tiyatro alanında Ahmed Şevkî ile yarışır hâle gelmiştir. Abâze, Şevkî’yi daha öğrencilik yıllarında tanımış ve ondan derinden etkilenmiştir. Hocası Şevkî, onun aynı zamanda öncüsüdür. (‘Azîz Abâze, t.y.) Ahmed Şevkî’nin şairde kalıcı bir iz bıraktığı görülür.

Şair, 1947 yılında Reşîd döneminde yaşanan siyasi ve toplumsal çatışmaları konu edinen *el-Abbâse* isimli oyununu kaleme almıştır. (2010, s. 221) Ardından 1949 yılında *en-Nâsır* isimli tiyatro oyununu yazmıştır. ‘Azîz Abâze’nin bu oyunu, Abdurrahman en-Nâsır döneminde Endülüs’ün parlak dönemlerinden bir dönemi ele almıştır. ‘Azîz Abâze, çok sayıda edebî çalışmalar kaleme almıştır. Abâze’nin vefatından sonra kızı ‘İfâf, *Eş’âr lem Tunşer li-‘Azîz Abâze* isimli bir kitap yayımlamıştır. Bu kitap, şairin daha önce herhangi bir divanda ya da tiyatro oyunlarında yayımlanmamış şiirlerini ihtiva etmektedir. (2010, ss. 221-223) ‘Azîz Abâze, şiirlerinde sadece duygularına yer vermemiş aynı zamanda tarihi olayları yeniden ele alarak geçmiş dizelerine taşımıştır.

Abâze, yalnızca edebiyat alanındaki başarısıyla değil, ailesine ve yaşadığı çevreye gösterdiği derin ilgi ve alakayla da öne çıkmış; çevresiyle güçlü ve anlamlı bir bağ kurmuştur. Şair, ailesine insani bir şekilde davranmayı ve başkalarının duygularına saygı göstermeyi öğretmiştir. Nitekim şair, kızıyla davet edildiği bir düğünde gelinin hiçbir ziyneti olmadığını bildiği için kızına takılarını takmaması yönünde uyarılarda bulunması onun karakterine dair önemli ipuçları vermektedir. Kızı ‘İfâf ‘Azîz Abâze, (büyük yazar Servet Abâze’nin eşi) babasını hakkında: “*Evimizde duyduğumuz ilk şey şiirdi. Babamı, dayılarım ve amcalarımla birlikte otururken görürdüm; onlara o tatlı sesiyle eski şiirlerden seçmeler okurdu. Şevkî’nin şiirlerini sık sık tekrar ederdi ve bizden de ezberlememizi isterdi. Çünkü Şevkî’ye büyük hayranlık duyuyordu ve ona aşırı derecede bağlıydı. Şevkî’ye olan sevgisi sayesinde en yakın dostu olan Avukat Vahîb Dûs ile tanışmıştı.*” (‘Azîz Abâze, t.y.) diyerek babasının edebiyata olan ilgisinin sadece kendisiyle sınırlı kalmayıp çevresine de yansıttığını belirterek edebiyata olan yaklaşımına dikkat çekmiştir.

LEYLE VE LEYLE ŞİİRİNDE HÜZÜN

‘Azîz Abâze’nin *Ennât Hâ’ire* adlı şiir divanında yer alan 32 beyitten oluşan *Leyle* ve *Leyle* isimli şiiri basit vezninde (مستفعلن فاعلن مستفعلن فعلن) yazılmıştır. Belağatı ve yapısıyla çağdaş Arap şiirinin seçkin örneklerinden biri olan bu şiir, şiirsel kelime dağarcığıyla eski Arap şiirinin ihtişamını hatırlatmaktadır. ‘Azîz Abâze, dizelerinde kaybettiği eşine duyduğu acısını tutkulu ve hüznü bir şekilde dile getirmiştir. (el-Meyserî, 2024, s. 9)

Şiirde şair, düğün gecesini ve eşinin ölümünden sonra yaşadığı bir geceyi karşılaştırır. Düğün gecesini, yaşadığı mutlulukların yerini alan büyük acıyı ve eşinin kaybının üzerinde bıraktığı yıkıcı durumu tasvir eder. Şiir, hüznü ve özlem duygularının ağır bastığı ağıt türünde kaleme alınmıştır. Şiirin geneline bakıldığında; karısını kaybeden ‘Azîz Abâze’nin ruh hâlinin derin bir acı, kayıp ve hüznü kaplı olduğu görülür. Bu yönüyle şairin şiirinde melankolik bir atmosferin hakîm olduğunu söylemek mümkündür.

ليلة و ليلة

يا ليلةً جمعتنا بعد طول نوى
ذكرتك هاجت لنا الأشجان ألوانا
ذكرت ما كان من عرس جلوت به
علي أكرم خلق الله إنسانا

Gecelerden Bir Gece

“Ey bizi uzun bir ayrılıktan sonra bir araya getiren gece!

Hatıran içimizde türlü türlü acılar canlandırdı.

O mutlu düğünde olanları hatırladım.

Bana Allah’ın yarattığı en asil insanı göstermiştin.” (Abâze, t.y., s. 100)

‘Azîz Abâze, şiirine “Ey gece” diyerek geceye içli bir şekilde hitap ederek şiirine başlar. Şair, ilk dizesinde geçmişe giderek eşiyile yaşadığı mutlu anları yeniden canlandıran geceye seslenir. Ancak sadece anıları değil, eski acıları ve duygusal bir buluşma gecesini olan düğün gününü de anımsar. Bu gece âdeta ölen karısıyla bir kavuşma gecesine gibidir. Yukarıdaki dizelerde ‘Azîz Abâze’nin mazarında saklı kalan anılarının, derinleşmiş acılarının yeniden gün yüzüne çıktığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca şair, ilk mısradaki geceye canlı bir özellik katarak geceyi kişileştirmiş, bu da şiirin teknik açıdan zenginleşmesini sağlamıştır.

بيضاء هيفاء تحكي الصبح مُؤثلاً
والروض مُتسِقاً، والبان رياناً
بثنا نُضيء ظلام الليل بسمثاً
وتستثير شجون الليل نجواناً

“Beyaz tenli ve zarif (sevgili), aydınlık sabahı,

Düzenli bahçeyi ve dolgun ağaçları andırıyor.

Tebessümümüz gecenin karanlığını aydınlatırken sabahlardık.

Fısıltılarımız gecenin hüznünü artırır.” (Abâze, t.y., s. 100)

Şair, yukarıdaki dizelerde karısını doğa imgeleriyle tasvir ederek eşinin zarafetinin yanı sıra fiziksel güzelliğine dikkat çeker. ‘Azîz Abâze, burada eşinin gülüşlerinin derinliğine işaret ederek tebessümlerinin gecenin karanlığına ışık tuttuğunu şiirsel bir dille aktarır. Şair, tebessümlerinin güçlü etkisine vurgu yaptıktan sonra sessiz konuşmalarının, geceye hüznü kattığına işaret ederek hissettiği duygusal ağırlığı ifade eder. Şair hem sevincini hem de hüznünü anlatırken geceyi melankolik bir hava içinde aktardığı görülür. ‘Azîz Abâze, şiirde benzetme (teşbih) veya kişileştirme (teşhis) gibi sanatsal öğeleri kullanarak şiiri daha etkileyici bir biçimde ifade etmiştir.

قالت وقلت، فلم تفرغ مقالتنا
إلى الصباح ولم تهدأ شكوانا

وحوّلنا الليل يطوي في غلائله
وتحت أغطافه نشوى ونشوانا

“O anlattı, ben anlattım, ne konuşmamız bitti,

Ne de şikâyetlerimiz azaldı sabaha dek.

Etrafımızda gece, bizi içine alıp sardığında,

Biz sarhoş ve mest idik örtüsünün altında.” (Abâze, t.y., s. 100)

Yukarıdaki dizelerde gece boyunca devam konuşmaların karşılıklı bir dertleşme olduğu belirtilir. Burada durmadan devam eden diyalogları, çözülemeyen meselelerin varlığına işaret olarak yorumlamak mümkündür. ‘Azîz Abâze, son satırında sarhoş kelimesini gerçek mananın ötesinde kullanarak aşkın beraberinde getirdiği yoğun duygu hâli olan kendinden geçme manasında kullanmıştır. Yine şair burada geceyi canlı bir varlık gibi anlatarak kişileştirme sanatını kullandığı görülür.

فما رأى قبلنا إلفين قد فنيا
وَجُداً وذاًبا تباريحاً وتحنانا
نكاد من بهجة اللقاء وروعها
نرى الدنيا أيكّة، والدهر بُستانا

“Gece bizden önce aşk acısından yanıp tutuşan,

Acı ve özlem dolu iki âşık görmedi.

Karşılaşmanın sevinci ve ihtişamından

Dünyayı bir orman, zamanı bir bahçe gibi görürdük.” (Abâze, t.y., s. 101)

Yukarıdaki dizelerde iki eşin tutkulu sevgilerine gecenin şahit olduğu belirtilir. ‘Azîz Abâze, dizelerinde sevgilerinin canlılığına, genişliğine, çeşitliliğine, renkliliğine dikkat çekerek yaşadıkları dünyayı ormana benzetir. Ancak şair son satırda bu sevgiye bahçe benzetmesi yaparak hızla geçen bir mevsim kadar kısa sürdüğüne işaret etmiştir. ‘Azîz Abâze, benzetme sanatından faydalanarak şiirin duygu yoğunluğunu artırmayı başarmıştır. Şair, son dizelerde orman, bahçe gibi doğaya ait unsurları kullanarak duygularını doğa imgeleriyle anlatmıştır.

ونحسبُ الكونَ عشّاً اثنين يجمعنا
والماءَ صهياءً، والأنسامَ أَلحانا
والعمرَ وصلّاً، وآمالاً مُذلّةً
والغيبَ مُؤثّقَ الأفاق مُزدانا

“Evreni, bizi bir araya getiren iki kişinin yuvası,

Suyu şarap, rüzgâr ise melodi sanırdık

Ömrü bir kavuşma ve umutları daha yakın,

Geleceği ise parlak ufuklarla süslenmiş olarak düşünürdük.” (Abâze, t.y., s. 101)

‘Azîz Abâze, tüm şiirinde olduğu gibi yukarıdaki dizelerde karısıyla aralarındaki tutkulu, derin sevgiyi vurgular. Bu sevgi o kadar büyüktür ki evi değil, dünyayı yuva olarak görürler; çünkü nerede olurlarsa olsunlar, birlikte oldukları her yer onlara evi çağırıştırır. Şair, yine şair karısıyla arasındaki sevginin şiddetine işaret ederek içilen bir bardak suyun bile şarap gibi onları etkilediğine vurgu yaparak şarabın sarhoş edici gücüne dikkat çekmiştir. Yukarıdaki satırlarda evrenin yuvaya, suyun şaraba, rüzgârın ise melodiye benzetildiği görülür. Şair, şiirde doğa imgelerine sıkça yer vererek insan ruhunun en derin duygularıyla doğa arasında güçlü bir bağ kurmayı başarır.

لم نعتنق وذهُولُ العرسِ يغمرنا
وكم تعانقَ روحانا وقلباننا
ثم انتنينا وما زال الغليلُ لظي
والوجدُ مُحْتِماً، والشوقُ ظمّانا

“Düğün heyecanı bizi sararken birbirimize sarılmadık.

Oysa ruhlarımız ve kalplerimiz defalarca kucaklaştı.

Sonra ayrıldık, ama tutku hala alevler içinde,
Özlem şiddetlenmiş ve susuzdu.” (Abâze, t.y., s. 101)

Yukarıdaki dizelerde düğün atmosferinde sevgililer, gerçek manada fiziksel bir kucaklaşma yaşamasa da ruhlarının ve kalplerinin birleştiği belirtilerek birbirlerine duydukları derin sevginin fiziksel bir hareket ötesinde olduğuna değinilmiştir. ‘Azîz Abâze, bu dizelerde tekrar yaşadığı acısına döner ve eşinin yokluğunda hiçbir şeyin değişmediğine, duyguların aynı kaldığına hatta daha da ötesinde özleminin arttığına değinir. Yaşadığı özlem duygusunun ağır ve bastırılmaz olduğuna dikkat çeker.

يا ليلةً شَبَّتَ الذِّكْرَى بِعَوْدَتِهَا
في دورة العام، ماذا هَجَّتْ لي الآنَا
قد كنتَ في ما مضى أنساً نطيب بهِ
نفساً، فأَمْسَيْتَ أوصاباً وأشجانَا

“Ey hatıraların geri dönüşüyle yıl dönümünde alevlenen gece,
Şimdi bana neyi hatırlattın?

Eskiden ruhumuzun sevinç ve mutluluk kaynağıydın.
Şimdi ise hüznün ve acı kaynağı oldun.” (Abâze, t.y., ss. 101-102)

‘Azîz Abâze, yıldönümlerinde eşiyile birlikte yaşadığı mutluluğun ve sevinçlerin birer acı ve hüznün kaynağına dönüşmesini etkileyici bir üslupla aktarmıştır. Dizelerde, anıların bu özel günde yeniden canlandığına ve geçmişte yaşanan o güzel günlerin artık sadece birer yasa dönüştüğüne işaret edilmiştir.

أَضْنَيْتِ أسوانَ ما ترقا مدامعُه
وهجَّت فوق حشايا السُّهد حيرانَا
يبیت يُودع سمعَ الليل عاطفَةً
ضاق النهارُ بها سِتراً وكتمانَا

“Sürekli ağlayan birini yıprattın.

Uykusuzluğun üzerine şaşkınlık yarattın.

Gece duygularımı dinlerken,

Gündüz ise duygularımı saklayamıyor ve gizleyemiyordu.” (Abâze, t.y., s. 102)

‘Azîz Abâze, yukarıdaki dizelerde duygusal yoğunluğuyla bir mücadele içinde olduğunu belirtir. Duygulu şair, eşinin ölümünden sonra daha yoğun ve sürekli ağlayan bir ruh hâli içinde olduğuna işaret eder. Gecenin sessizliğinde derin düşünceler içinde duygularını dinlemeye çalışırken gündüzleri duygularındaki çaresizliği gizleyemediğini anlatılır. Eşinin kaybı karşısında tükenmiş bir şair görülür. Şair, yukarıdaki dizelerde olduğu gibi, doğa imgelerinden yararlanarak gece ve gündüz gibi zıt kavramları bir arada kullanmış ve böylece şiire anlam derinliğiyle birlikte ahenk de katmıştır.

وُيْرسل الشَّجْوَ في سِرِّ الدَّجَى حُرْقاً
لو الدَّجَى قَدْ من صخر إذا لانا
وأدمعاً من حنايا القلب ساكبةً
قد يدمع القلب دون العين أحيانَا

“Hüzün, karanlığın sırrında acı bir şekilde gönderilir.

Karanlık (gece) taş olsa, yumuşardı.

Ve kalbin derinliklerinden dökülen gözyaşları,

Bazen kalp gözyaşı döker, göz değil.” (Abâze, t.y., s. 102)

Yukarıdaki dizelerde karanlığın sertliği ve soğukluğu bir taş metaforu üzerinden aktarılmıştır. Eğer acının kaynağı dokunulabilir bir malzeme olsaydı hissedilen acı karşısında yumuşamasının ya da kırılmasının mümkün olduğuna dikkat çekilmiştir. Son dizelerde içsel acının fiziksel belirtilerin dışında yaşandığına vurgu yapılmıştır. Dizelerde duygular dışı

vrulmadan sessizce acı çekme durumu vardır. Bununla birlikte, bu ifadelerin derin bir içsel çöküşü, yoğun bir yalnızlık duygusunu ve gizlenmiş ruh hâllerini yansıttığı da düşünülebilir.

أشكو إلى الله بأساً ما أطيق له
حملاً . وبثاً وأحزاناً وحرماناً
وإنه – عز في عليا مشارفه
حين ابتلى لم يهب صبراً وإذعاناً

“Allah’a şikâyet ediyorum dayanılmaz acılarımı,
Taşıyamayacağım kederleri, yasları ve mahrumiyetleri.

O ki makamı âli ve yüce olan,

Sınadığında dayanılmaz ve düşünemez kılan.” (Abâze, t.y., s. 102)

Yukarıdaki dizelerde derin ve yürek burkan ifadelerin yer aldığı görülür. ‘Azîz Abâze, burada teslimiyetle karışık isyan duygusunu birlikte yaşamıştır. Şairin hissettiği bu derin sevgi, artık taşınması zor bir yüke dönüşmüştür. Allah’ın azameti ve yüceliği karşısında insanın aciz durumuna dikkat çekilmiştir. Yukarıdaki dizelerde hissedilen hüznün, sıradan bir duygu değildir, şairin yaşam merkezine oturmuş, zaman geçmesine rağmen acısı değişmeyen, her an kendini hissettiren bir melankoliye dönüşmüştür.

أشكو إليه وفاء قر في كبدي
وخالط الدم شريانا فشريانا
فإن جنحت إلى السلوان أوسعني
عتبا . وضم إلى النيران نيرانا

“Allah’a şikâyet ediyorum kalbime yerleşen,
Kan damarlarımda dolaşan sadakati.

Eğer teselliye yönelirsem,

Beni daha çok azarlar, ateşlere ateş katardı.” (Abâze, t.y., s. 103)

‘Azîz Abâze, vefat eden eşinin yokluğuna rağmen bağlılığının, sadakatinin hâlâ damarlarında dolaştığını anlatır. Şairin sadakat duygusu, yaşamının bir parçası olmuştur. Öyle ki şair kendini teselli etmeye ya da iyileştirmeye çalıştığında karısına duyduğu sadakat duygusunun ağır basarak buna izin vermediği anlatılır. Sadakatin ağırlığı altında ezilen şairin çaresiz durumu görülmektedir.

يا من تعاهدنا وُداً وخالصة
وزادنا بعد إثارة وإحسانا
ومن توافت لنا الدنيا بآتممها
في ظله فإذا الفردوس دنيانا

“Ey, sevgi ve içtenlikle anlaştığımız kişi,

Bizi fedakârlık ve iyilikle daha da artırırsın.

Ve dünya tüm nimetleriyle gölgesinde toplandığında,

Cennet bizim dünyamız olurdu.” (Abâze, t.y., s. 103)

‘Azîz Abâze, eşini kaybetmeden önce yaşadığı sevgiyi tekrar hatırlar. Şairin duygu geçişleri ani ve çarpıcıdır. Acının içinden bir anda bir anı fişkirir; âdeta zaman kırılması gibidir, geçmişle şimdi iç içe geçer. Şair, hayatın, karısıyla birlikteyken daha anlamlı ve güzel olduğunu; dünyanın bir cennet hâline geldiğini vurgular. Diğer mısralarında olduğu gibi bu mısralarda da dünya, cennete benzetilerek doğa imgelerine yer verildiği ve benzetme sanatına başvurulduğu görülmektedir.

ومن سعدنا على مؤشى رفرفه
بالعيش طلقاً وبالإقبال فينانا
المونق الحضل الجذلان ملعيننا
والضاحك المشرق المأنوس مغنانا

“Ve mutluluğumuzun gölgesinde, özgürce ve bolluk içinde yaşadık.

Huzurun yayılmasını sağlayan sendin.

Güzel, bereketli ve neşeli yer bizim oyun alanımızdı.

Gülen, aydınlık ve samimi mekânımız ise yuvamızdı.” (Abâze, t.y., s. 103)

Diğer dizelerde olduğu gibi şairin, tekrar geçmişteki mutluluğa derin bir özlem duyduğu anlara gittiği görülür. Mutluluklarının gölgesinin dahi onlara özgürlük ve bolluk getirdiği aktarılır. Şair, huzuru ve dengeyi karısının sağladığını söyleyerek hayatındaki merkezi rolünü çok açık bir şekilde ortaya koymuştur. Mutlu oldukları her yer onlar için bir ev gibidir. Karısının kaybıyla derin bir boşluk yaşamıştır. ‘Azîz Abâze, eşinin ölümünün ardından yaşadığı yas ve hüznün, yalnızca bir kaybın acısı değil; aynı zamanda derin bir melankolinin de başlangıcı olarak değerlendirilebilir.

أثابك الله من مُنْهَلِ رحمته
عنا وجزاك غفرانا ورضوانا
ظلمت ودى وما أنصفت برك بي
لو قد وقفت عليك العمر شكرانا

“Allah seni rahmet pınarından ödüllendirsin ve

Seni bağışlama ve rızasıyla mükâfatlandırınsın.

Sevgime haksızlık ettin ve iyiliğini bana haksızlıkla karşılık verdin,

Ömrümü sana teşekkür ederek geçirsem bile.” (Abâze, t.y., ss. 103-104)

‘Azîz Abâze, burada eşi için Allah’tan eşine merhamet ve affetme istediğini dile getirir. Eşi için güzel dileklerde bulunur. Ancak bu güzel isteklerinin yanı sıra dünya hayatından göçüp gitmesine olan kırınglığını hemen dile getirir. Bu dizelerden şairin sevgi ve fedakârlığı karşısında eşinin ölümünden sonra, onun yokluğunu bir kayıp olarak görmekle kalmadığı; aynı zamanda karısını, kendisini yalnız bıraktığı için onu suçladığı görülür. Şair bu durumu terkediliş gibi hisseder. Her ne kadar yaşanılan onca güzel duygu ve geçirilen birlikteliğe karşı şükranlarını, iyi dileklerini belirtse de onu yalnız bırakarak gitmesini haksızlık olarak görür. Yukarıdaki dizelerde kırınglık, öfke ve hüznün duygularının yanı sıra merhamet duygusu da ağır basmıştır.

فلم أبت منك مطويا على غضب
ولم أبت قلق الجنين غيرانا
ولا تمنيت ألا إن تُسالمي
فيك الدنيا يا أحب الناس إنسانا

“Sana karşı öfkeye bürünüp yatmadım,

İki yanım huzursuz bir şekilde uyumadım.

Sadece seninle barış içinde olmayı diledim,

Ey insanların en sevgilisi.” (Abâze, t.y., s. 104)

Şair yukarıda geçen dizelerinde dile getirdiği gönül kırınglığına rağmen üzgün olsa da içinde olan özlem arzusunu barışçıl bir dille ifade eder. Şair, içinde karısına duyduğu sevgiyle kırınglığına teslim olmaz, hüznünü bastırarak kontrol etmeye çalışır. Son satırlarında da eşine olan derin bağlılığını, sevgisini açık bir şekilde eşsiz ve özel kıldığı aktarır.

قد كنت حسبا لنا لو قد سلمت لنا
وزالت الأرض بلدانا وقطانا

“Eğer bizimle barış içinde kalsaydın,

Dünya üzerindeki topraklar ve ülkeler yok olsa bile bize yeterdin.” (Abâze, t.y., s. 104)

Şair, son dizelerde eşinin kaybı karşısında büyük bir boşluk ve kırınglık hissetse de onun varlığıyla hayatın daha ve güzel olduğunu belirterek kırılmış gelecek beklentilerine

vurgu yapar. Abâze'nin şiirinin genelinde, eşine ve birlikte yaşadıkları geçmişe dair özlem duygusunu hüznü ve etkileyici bir biçimde işlediği söylenebilir.

Sonuç

Hüzün, insanı derinden etkileyen duyguların başında gelir. Çoğu zaman bir hastalık, pişmanlık, ayrılık ve ölüm gibi durumlarda kendini gösteren ilk duygudur. Ancak bu duygu derinleştikçe yerini melankoliye bırakır. Pek çok yazarın ve şairin eserlerinde hüzün duygusunun önemli bir yer tuttuğu görülür. Hüzün sessiz ancak derin bir etkisi olduğu için hüzün konusu pek çok edebiyatçıya ilham olmuştur. Mısırlı şair 'Azîz Abâze'nin şiirlerinde de hüzün konusunun önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. 'Azîz Abâze, sadece güçlü edebî kaleme sahip bir şair değil, aynı zamanda Mısır'da devlet işlerinde önemli görevlerde bulunan etkili bir devlet adamıdır; bu yönüyle hem edebiyat hem de siyaset alanında iz bırakan çok yönlü entelektüel bir şairdir. 'Azîz Abâze'nin önemli bir eseri olan *Ennât Hâ'ire* isimli divanında yer alan *Leyle ve Leyle* şiirinde hüzün konusunun ağır bastığı görülmektedir. Şairin *Leyle ve Leyle* isimli şiiri, geleneksel şiir anlayışını yansıtan, basit bahrinde yazılmış, ölçülü ve düzenli bir yapıya sahiptir. Şair, eşinin ölümü üzerine yazdığı şiiri melankolik bir duygu hâlini yansıtır. Çünkü eşinin ölümünün ardından artık dönmeyeceğini bildiği için yaşadığı hüzün, içine yerleşen hatta gittikçe acı veren bir boşluğa dönüşmüştür. Şair, eşinin hatıralarına sığınarak kendini geçmişin anılarıyla yaşamaya mahkûm etmiştir. Bu nedenle *Leyle ve Leyle* şiiri yoğun bir duygusal barındıran bir şiirdir. 'Azîz Abâze, şiirinde hüzün temasını işleyerek duygusal derinliği ve empatiyi ön plana çıkararak toplumsal ve bireysel açıları farklı bir perspektiften sunmuş, aynı zamanda alışılmışın dışında kendine özgü üslubu ile edebiyat dünyasına özgün bir bakış açısı kazandırmıştır.

'Azîz Abâze, *Leyle ve Leyle* şiirinde yaşadığı yas sürecini derin bir boyuta taşıyarak kaybı hem içsel hem de kalıcı bir bağ olarak yansıtmıştır. Şair, kişisel acısının ötesine geçerek hüznünü ve özlemini ağıt biçiminde sanatsal bir dille ifade etmiştir. Melankolik ruh hâliyle aktarılan mısralar, okuyucunun kalbine dokunmuştur. Çünkü şair duygularını saklamadan, açık bir şekilde aktararak şiirini güçlü kılmayı başarmıştır. Şiirde, hüzün duygusunun yalnızca geçmişe duyulan bir arzu olmadığı, aynı zamanda şimdiki zamanda yaşanan varoluşsal bir eksiklik olduğuna dikkat çekilmiştir. 'Azîz Abâze'nin *Leyle ve Leyle* şiirinde hüzün temasını işlemesi edebiyata sadece bir duygu değil, aynı zamanda insanın en aciz hâline ayna tutan bir bakış açısı kazandırmıştır.

Kaynakça

Abâze, 'Azîz. (t.y.). *Ennât hâ'ire*. Matba'atü'l- Ma'ârif.

Âişe, D., & Sâliha, Y. (2019). *Zâhiratu'l-hüznî fi's-şi'ri'l-'arabiyyi'l-mu'âsır* [Yüksek Lisans Tezi]. Câmi'atu Abdi'l-Hamîd Bin Bâdis Musteğânim.

el-Hakk, M. S. (2016). Ahmed Şevkî: Râ'idu's-şi'ri'l-mesrahiyyi fi'l-edebi'l-'arabi. *Mecelletu'l-Buhûsi'l-'Arabiyyeti- Câmi'atu Râcişâhî-Bangladeş*, 4.

el-Huseynî, Ö. 'Abdu'l-'Azîz. (2014). Risâ'u'l-zevceti beyne 'Azîz Abâze ve Muhammed Receb el-buyûmî dirâsat ve muvâzene. *Mecelletu Külliyyeti'd-Dirâsâti'l-İslâmiyyeti ve'l-'Arabiyyeti li'l-Benâti bi'l-İskenderiyyeti*, 6(30), 341-483.

el-Meyserî, E. (2024, Eylül 24). Beyne's-şâ'ir 'Azîz Abâze ve'l mûsikâr Muhammed 'Abdu'l-Vehâb. *14Uktûber*, 1-12.
file:///C:/Users/HP/Desktop/aziz%20abaze/aziz%20gazete.pdf

ez-Zehrâ', C. F. (2022). Mazâhiru'l-hüznî fi's-şi'ri'l-'arabiyyi'l-mu'âsır "eş-şu'arâ'ur-ruvvâdu enmûzecen". *Câmi'atu'l-Cilâliyyi'l-Yâbis -Sîdî Bil'abbâs*, 9(2), 138-154.

-
- Menâhicu Câmi'ati'l-Medîneti'l-'Alemyye. (2010).). Hayâtu 'Azîz Abâze ve mâ ellefehu min masrahiyyât. İçinde *el-Edebu'l-Mukârin* (ss.218-245).Câmi'atu'l-Medîneti'l-'Alemyye. Erişim tarihi 22 Nisan 2025, gönderen file:///C:/Users/HP/Desktop/aziz%20abaze/aizi%20kitap.pdf
- 'Azîz Abâze. (t.y.). el-Ma'rife. Erişim tarihi 13 Şubat 2025, gönderen https://www.marefa.org/%D8%B9%D8%B2%D9%8A%D8%B2_%D8%A3%D8%A8%D8%A7%D8%B8%D8%A9
- Îyd, Ğ. (t.y.). İstirâfîyyetu's-siyâk ve'l-mûsikâ fi'l-masrahiyyeti's-şî'riyyeti 'inde 'Azîz Abâze ve Kays ve Lubnâ -Enmûzecen-. *Mecelletu Külliyyeti'l-Âdâbi bi'l-Vâdî'l-Cedîd*, 16, 1102-1131. *el-Edebu'l Mukârin*. Câmi'atu'l-Medîneti'l-'Alemyyeti.

Expanded Summary

The basic material of literature is the human being, who reflects human emotions, thoughts, and experiences. Therefore, it can be said that everything that describes human beings is the subject of literature. Literary writers have addressed different themes with different emotions in literary genres such as short stories, novels, and poetry. Poetry, in particular, has played an effective role in expressing emotions. It can be seen that sadness is one of the main themes in the poems of many poets. The word “sadness” is of Arabic origin and comes from the root (ح - ز - ن) ḥ-z-n. This word encompasses many concepts such as separation, loneliness, death, and illness.

Poems with the theme of sadness have an important place in Arabic poetry. As an intellectual phenomenon, sadness is based on the existential experiences of contemporary Arabic poets. The poet's inability to logically accept the conditions of the reality they live in and the real shock and trauma they experience in response to this situation have led them to deep sadness. This is a direct result of the situation they live in. It is certain that contemporary Arab poets are influenced by many factors, and this has led to the spread of the phenomenon of sadness in modern Arabic poetry. The internal fragmentation of man, his inability to adapt spiritually to the reality of the outside world, has made him feel directionless and lost in this boundless existence.

Expressions such as rebellion, pain, lamentation, evening, dark clouds, and death, as well as situations that can trigger sadness, such as the coldness of love, longing for one's homeland, and mourning for friends, are frequently found in modern Arabic poetry. The feeling of sadness is strongly felt in the works of names such as Nazik al-Melaike, Badr Shakir al-Sayyab, Salah Abdu's-Sabûr, and Ahmed Abdu'l-Mu'ti Hijazî. Salah Abdu's-Sabûr succeeded in conveying his experience of exile through sadness in his poetry. Abdul-Mu'ti Hijazî, on the other hand, drew attention to the feeling of sadness through his experiences of city life and individual alienation. Together with Badr Shakir al-Sayyab, sadness reached its tragic peak in modern Arabic poetry with the shock of death and unrequited love.

One of the poets who addresses the theme of sorrow in Arabic poetry is the Egyptian 'Azîz Abâza, an emotional poet who succeeds in expressing his feelings in clear and understandable words. 'Azîz Abâza expresses his longing for his lost wife with sadness in his poem Layla wa Layla, which is included in his divan Ennât Hâ'ira (أنات حائرة). The poet chose to express his sadness through elegy, an impressive poetic form. In his poem Layla wa Layla, Egyptian poet 'Azîz Abâza addresses the theme of sadness through the loss he experienced. The first part of this study provides information about the poet's life, while the second part examines the poet's Layla wa Layla poem along with its translation and evaluates the emotional dimension of the theme of sadness in the poem thematically. His full name is 'Azîz

bin Muhammad bin Osman Abāza. ‘Azīz Abāza is a renowned Egyptian poet in the fields of literature, language, and law. He was born in 1898 in the village of al-Rub‘imāyye in Minya al-Kamah, Sharqiya Governorate, Egypt. He completed his primary education at Madrasah al-Nasiriyye and continued his secondary education at Madrasah al-Tawfiqiyye and Madrasah al-Sa‘īdiyye in Shubrā. He then enrolled in the Faculty of Law at Cairo University and graduated in 1923. ‘Azīz Abāze is considered one of the heirs of the Egyptian-Turkish poet Ahmed Shawki (1869-1932), who was particularly known in the field of Arabic poetic theater as “Emir al-Shuara” (Commander of Poets). ‘Azīz Abāza is an important representative of the second generation of Egyptian poets who hold an important place in Egyptian poetry after names such as Hafiz Ebrahim and Ahmed Shawki. ‘Azīz Abāza, who published his first play, Qays and Lubnā, in 1943, has several poetic plays to his name. The poet wrote the play Qays and Lubnā not in novel form but in poetic form, adhering to the same meter, rhyme, and word structure. The events unfold around two lovers known as Qays and Lubnā. ‘Azīz Abāza stood out not only for his literary achievements but also for his deep interest and concern for his family and the community in which he lived; he established strong and meaningful ties with his community. ‘Azīz Abāza taught his family to treat others humanely and to respect the feelings of others. Indeed, at a wedding he was invited to, he told his daughter not to wear her jewelry because he knew the bride did not have any, which provides important insights into his character. His daughter ‘Ifāf ‘Azīz Abāze (wife of the famous writer Servet Abāze) said the following about her father: “The first thing we heard in our home was poetry. I would see my father sitting with my uncles on my mother’s side; he would read selections from old poems to them in his sweet voice. He would often recite Shawki’s poems and ask us to memorize them. This was because he greatly admired Shawki and was extremely devoted to him. It was through his love for Shawki that he met his closest friend, the lawyer Vahīb Dus.” Noting her father’s approach to literature, ‘Azīz Abāze pointed out that his interest in literature was not limited to himself but also reflected on those around him. The poem Layla wa Layla, consisting of 32 couplets from ‘Azīz Abāze’s poetry collection Ennāt Hā’ira, is written in a simple meter (فاعلن مستفعلن فعلن مستفعلن). This poem is one of the finest examples of contemporary Arabic poetry in terms of style and structure, and its poetic vocabulary is reminiscent of the splendor of ancient Arabic poetry. ‘Azīz Abāze passionately and sadly expresses his grief over the loss of his wife in his poems. In the poem, the poet compares the wedding night to a night he experienced after his wife’s death. He describes the great pain that replaced the happiness he experienced on his wedding night and the devastating situation his wife’s loss left him in. The poem is written in the elegy genre, dominated by feelings of sorrow and longing. When we examine the poem as a whole, we see that ‘Azīz Abāze’s soul is filled with deep pain, loss, and sorrow after the death of his wife. In this respect, it can be said that a melancholic atmosphere dominates the poet’s poems.